

מכון תל אביב לפסיכואנליזה בת זמננו
Tel Aviv Institute for Contemporary Psychoanalysis

התוכנית לפסיכותרפיה פסיכואנליטית

שנה"ל 2025-2026 | תקצירי הקורסים, הסמינרים והסדנאות | שנה ב'

סמסטר א'

לשחק, לחלום ולחשוב ויניקוט

ענת פרי (15:00-16:25)

וויניקוט האדם, ההוגה והמטפל ניצב ברוחו ובגופו כגשר או מרחב ביניים בתולדות הפסיכואנליזה בתנועתה מפסיכולוגיה של אדם אחד לפסיכולוגיה של שניים. מפסיכואנליזה המושתתת על יסודות פוזיטיביסטיים, לפסיכואנליזה ששמה במוקד התבוננותה את החוויה הסובייקטיבית. חשיבתו פורצת הדרך חוללה שינויים פרדיגמטיים ויצקה מושגים רעננים שהפכו נכסי צאן ברזל בחשיבה הפסיכואנליטית ובפרקטיקה הקלינית. בסמינר נערוך היכרות עם מושגים מרכזיים שלו תוך שאנו נעים על ציר התפתחותו של התינוק מיחידת אם-תינוק לישות סובייקטיבית עצמאית המקיימת קשרי גומלין עם העולם. נעמוד על חשיבתו הפרדוקסלית, נערוך היכרות עם שפתו הייחודית, ונדון בהשלכות הטיפוליות והקוראטיביות הנגזרות מהן, תוך הדגמה של תיאורי מקרים. נעסוק במקורות ההשראה של וויניקוט (קליין ופרויד), ונבחן את הדמיון והשוני ביניהם.

סמינר תצפיות בתינוקות

מנחות: אריאנה גוטמן וונסה פרמינגר רובין (16:45-18:15)

הסמינר בתצפיות בתינוקות הוא הזדמנות להתבונן מקרוב בכניסתו של התינוק הפנטזמתי והממשי, למערכת המשפחתית, לצפות באינטראקציות הורה-תינוק בהתהוותם וללמוד על ההתפתחות הפיזית והנפשית בשנת החיים הראשונה של התינוק. הסמינר מציע, בין היתר, אפשרות למגע חווייתי עם מצבים מנטאליים וחרדות ראשוניות אצל התינוק, המטפלת בו והצופה עצמו.

בנוסף, עוסק הסמינר בהתמקמות המורכבת בעמדת ה"מתבונן" כנקודת התייחסות מכוננת עבור המטפלת בגישה פסיכואנליטית, בהשראת עבודתה של אסתר ביק. יחד נלמד להקשיב לאופני הביטוי הפרה-ורבאליים הייחודיים להתהוות הדיאדה, ולהדהוד של זה בגופינו ובנפשינו, בתצפית עצמה ובעיבוד הקבוצתי המשותף. התצפית תתקיים במסגרת הביתית של המשפחה, אחת לשבוע ביום קבוע, בשעה קבועה למשך שעה, לכל אורך שנת הלימודים. המשתתפים יתעדו כל תצפית בכתב (לאחר המפגש), ובשיעור המתקיים בקבוצה קטנה, נתמקד בכל פעם בתצפית אחת ובחוויותיו של הצופה. מתוך עבודה זו יתכן ויתאפשרו גם חיבורים לתיאוריות העוסקות במצבים מנטאליים ראשוניים, אך הסמינר הוא בראש ובראשונה חוייתי במהותו.

פסיכולוגיית העצמי: יחסי עצמי- זולתעצמי

איריס אלירז (18:30-19:55)

הגותה התיאורטית של פסיכולוגיית העצמי סימנה עם הופעתה את העמדה כי חווית העצמי של האדם תתעצב מתוך נוכחות אחרים בחייו וזיקתו אליהם. בקורס נעקוב אחר התפתחות חשיבתו ותפיסתו של היינץ קוהוט את הנפש האנושית ואת כינונה של חווית העצמי של האדם. הקורס יעסוק בנושאים המרכזיים בפסיכולוגיית העצמי: הנרקיסזם החדש, אמפתיה, עצמי, זולתעצמי, העברות זולתעצמי, הפירוש האמפתי, מבנים מפצים, מבנים הגנתיים, שברים ופתולוגיות של העצמי והמעשה הטיפולי. נקרא בכתביהם של קוהוט וממשיכיו ובכתביהם של כותבים ישראלים מזרם פסיכולוגיית העצמי.

הלימוד ישלב בין קריאת חומרים תיאורטיים לבין דיון בדוגמאות קליניות של קוהוט ואחרים.

סמינר קליני לשנה ב' | מאיה רוטמן, עומר דרור (20:15-21:45)

סדנת סוף סמסטר א':

התפתחויות בתיאוריה ובטכניקה הקלייניאנית

מאיר ברנד

27.01.26 (15:00-20:00)

מאז גילויה פורצי הדרך של מלאני קליין בזכות עבודתה האנליטית עם ילדים והאומץ לראות את התכנים והחרדות שהביאו לחדר המשחקים, התיאוריה הקלייניאנית

ממשיכה להיות חוד החנית של פסיכואנליזת המעמקים. העבודה הקלינית עם ילדים ועם מטופלים קשים הביאה גם את תלמידי.ותיה ממשיכי.ותיה של קליין להמשיך ולפתח את התיאוריה והטכניקה. בסדנה נבחן התפתחויות של התיאוריה ביחס לשני נושאים שנלמדו בקורס על קליין. נעמיק בנושא העמדות ונראה את ההתפתחויות ביחס להבנת התנועה ביניהן, וכן נעסוק בסימבולזציה וחשיבה ונכיר המשגות חשובות ביחס לחשיבה פסיכוטית ולחיבור בין רגש וחשיבה. בנוסף נכיר את החשיבה הייחודית לקליין ולממשיכה על הסיטואציה האדיפאלית, מתוך הגילויים מהעבודה עם ילדים בגילאים צעירים ואת החיבור בין עיבוד הסיטואציה האדיפאלית ועיבוד העמדה הדפרסיבית.

תיאוריה אנליטית ובפרט במסורת הקלייניאנית, צומחת מתוך הקליניקה וחוזרת לחדר. העיסוק בנושאים יהיה מתוך זיקה להופעתם בחדר הטיפול ולטכניקה הטיפולית. בקריאה של חומרים מהדור הראשון והשני של תלמידיה של קליין נראה את מרכזיות ההזדהות ההשלכתית בטכניקה ובהבנה הקלייניאנית.

סמסטר ב'

מצבים מנטליים ראשוניים – תיאוריה, קליניקה וייצוג

דורית רינגרט ויניב כץ (15:00-16:25)

בסמינר נעסוק בתהליכים ובהמשגות של שלבי ההתפתחות הראשוניים של המרחב הנפשי, על האתגרים ההתפתחותיים והחרדות המוקדמות המאפיינות אותם. נעסוק במצבים התחושתיים הקדם מילוליים, בהתפתחות הגבולות, במימדים ובמעטפות השונות התומכות בהתפתחותו של העצמי מתוך מארג הגוף נפש דרך נוכחות, הכלה והחזקה הנדרשים לבניית מיכל פנימי ומרחב ליצוגים ולהתפתחותם של תהליכי חשיבה וסימבוליזציה. נעסוק גם ברישומם של ההיבטים הבלתי מיוצגים והבלתי מעוכלים בנפש, במצבי חסך וטראומה, המובילים לפרוק וקריסת הנפשי לגופני, ובאתגרים שמצבים ראשוניים אלו מציבים בפני המטפל. במקביל נפגוש את עקבותיהם של מצבים מנטליים ראשוניים אלו ביצירה הספרותית והאומנותית ובאמצעי הביטוי והיצוג האומנותיים.

סמינר תצפיות בתינוקות (המשך)

מנחות: אריאנה גוטמן וונסה פרמינגר רובין (16:45-18:15)

קורס חברתי משולב עבור שנים ב' ו ג'

מרכזת: נעמה שמש (18:30-19:55)

בקורס נעסוק בקשר הדיאלקטי והמורכב בין הקליניקה של המטופל היחיד לבין המעטפת החברתית הרחבה, בתוכה מתרחשת העבודה הטיפולית. נחקור את האופנים הגלויים והסמויים, דרכם החברה והתרבות משפיעים על הנפש ומחלחלים לחדר הטיפול. נתחיל מהתנסות חווייתית שתכניס אותנו אל הרובד החברתי. הקורס מחולק למספר חלקים. בכל חלק נפגוש מרצה שתציג את ניסיונה הקליני ואת רעיונותיה, על הממשק בין האישי לחברתי. בסיום הקורס נאסוף את הדברים שהיו, נחשוב כיצד והאם הם מתחברים, ואיך הם תורמים להבנת הקשר בין הטיפול האישי, למציאות החברתית, פוליטית ותרבותית. מצורפת הצגת הנושאים והמאמרים לפי סדר השיעורים, כפי שנוסחו על ידי המרצות.

ד"ר אפי זיו

בזמן הנתון לנו, אבקש להפגיש אתכם עם אופני החשיבה שלי על הקשרים בין הקליני והחברתי. נקרא שלושה מאמרים שכתבתי ושעוסקים בצומת שבין פסיכואנליזה, לימודי טראומה ותיאוריה ביקורתית. אני מזמינה אתכם לקרוא מתוך קשיבות לנוכחות הטיפולית של התכנים הללו בתוכנו ובנפשם של מטופלינו בעת הזו. אלו המאמרים: "טראומה עיקשת" (2012), את "מלנכוליה" (2016) ו"פסיכואנליזה כתיאוריה של שיבוש" (2023) (כולם זמינים ברשת). סקרנית לפגוש אתכם. אפי.

פרופ' עפרית שפירא-ברמן

השיעור יעסוק בתסביך האדיפלי תוך התייחסות לשני מאמרים עדכניים (יחסית ופחות יחסית);

מאמר הביאור של אוגדן על מאמרו המקורי של לואלד והמאמר שלי על תסביך אדיפוס המודרני, בהינתן זוג הורים בנות ובני אותו מגדר. הדגש הוא על השאלה מה עשויות להיות ההשלכות של הפנטזיה האדיפלית הלא מודעת בהינתן היעדר מוחלט של הורה ממשי אחת/אחד). באופן נרחב יותר הסוגיה היא אדפטציה של החשיבה הפסיכואנליטית לתהליכים חברתיים מודרניים והיישומים הקליניים האפשריים של אדפטציה כזו.

המאמר:

Shapira-Berman, O.2019 That Which Was "Not": Some Thoughts regarding Oedipus's Modern Conflict. Psychoanal. Rev., (106)(3):247-271

גליה אריאלי

בכל שיעור אתמקד בסוגיה נבדלת. בשיעור הראשון ארצה לדבר על הקשר בין חינוך לבין פסיכואנליזה כפי שאני מבינה אותו, בהתייחס בעיקר לאוכלוסיות תלמידים מרקע מוחלש. לשיעור זה מצורפים 2 מאמרים קצרים. בשיעור השני ארצה להתמקד בחוויה הסובייקטיבית של עניות, בהשפעה העצומה של התפתחות במשפחות שמודרות מתחושות של שפע ונורמטיביות, במפגש שלהם עם סיוע נפשי הן בקליניקה והן בשדה הציבורי עם דגש על הבנה חדשה של מושג ההתנגדות. לשיעור זה יצורפו 2 מאמרים קצרים.

המאמרים

לשיעור 1 - מאמר קצר שכתבתי על עבודתי בתחום החינוך והפסיכואנליזה שנשלח לכנס בארצות הברית - אריאלי, ג. מאמר על מל"א ופסיכואנליזה

Kohl. H. (1984). I Won't Learn From You: And Other Thoughts on Creative Maladjustment pp. 27-32 The New Press

לשיעור 2- חלקים משני פרקים מתוך הספר של מיכל קרומר נבו.

1. קרומר-נבו, מיכל (2022) תקווה רדיקלית: פרקטיקה מודעת-עוני בעבודה סוציאלית. שער שני - עמ. 127-129, 132-134 פרדס הוצאה לאור.

2. קרומר-נבו, מיכל (2022) תקווה רדיקלית: פרקטיקה מודעת-עוני בעבודה סוציאלית. שער שני - 173-189 פרדס הוצאה לאור.

ד"ר חנה אולמן

בשעורים אלו נדון בקשר שבין האישי לקולקטיבי כפי שהוא מופיע בקליניקה ובחיינו. נתחיל בפרק מתוך ספר "האישי הוא פוליטי הפוליטי הוא אישי" (קיים גם בעברית). ובשיעור השני נתמקד במאמר האחרון שהופיע במארג 2025 על משמעות העדות בעקבות 7 באוקטובר. אולמן, ח. (2025) על העדות ומשמעויותיה בזכרון האישי ובזכרון הקולקטיבי. מארג יב, 12, 162-183.

אולמן, ח. (תרגום לעברית של פרק בספר):

The personal is political, the political is personal. On the subjectivity of an Israeli analyst. In: S. Kutchuck (Ed.) Clinical implications of the Analyst's Life Experiences. pp. 98-111 NY: Routledge.

קורס בינתחומי משולב: האני בפילוסופיה, בפסיכואנליזה ובתרבות לשנים ב' ו ג'

מרכזת: ד"ר רועית דהן (18:30-19:55)

בהשתתפות: פרופ' שי פרוגל ו ד"ר מירי רוזובסקי

פרויד כאבי הפסיכואנליזה מפתח בכתביו תפיסת אדם שהיא בו זמנית המשך ותפנית בהגות עידן הנאורות של הפילוסופיה המערבית. במובן זה פרויד אוחז בערכים של חירות וכבוד האדם ונותן לכך ביטוי בפסיכואנליזה ולצד זאת מציע נקודות מבט חדשות לביקורת תרבות. כך הטכניקה של הפסיכואנליזה היא ביטוי לתפיסת עולם שבה האדם כבעל תודעה עצמית תבונית נמצא במרכז.

ערך החירות הוא תכלית ואמצעי בפסיכואנליזה. יתרה מזאת, לצד ביסוס מושג הלא-מודע והשפעתו על חיי הפרט והחברה, פרויד חושף את השפעת התרבות על ארגון המבנה הנפשי. תופעה זו חזקה בעת הזו של מלחמה ומשבר חברתי גדול. לדבריו: *"הפגיעה השלישית והמרה ביותר מזומנת לשאיפת-הגדלות של האדם מידי המחקר הפסיכולוגי של היום, המבקש להוכיח ל"אני" שאין הוא אפילו אדון בביתו".* (זיגמונד פרויד, מבוא לפסיכואנליזה)

מושג האני הוא אחד המושגים המרכזיים של הפסיכואנליזה. הוא התגלגל אליה מהמחשבה הפילוסופית שקדמה לה וממשיך לקבל משמעויות שונות לאורך תולדות הפסיכואנליזה. אחת התמורות הגדולות בו במחשבת הפסיכואנליזה הייתה עם יצירת מושג הנרקיסיזם, שאף גלש מן הפסיכואנליזה לאמנות ולמחשבת התרבות. תמורה נוספת התחוללה עם יצירת מושג האני-העליון, שמוסיף עוד רובד למשמעות מושג האני ומעניק פרשנות ייחודית למוסר האנושי.

בקורס נעקוב אחר התפתחות מושג האני מן הפילוסופיה לתוך הפסיכואנליזה ונעמוד על התמורות שמושגי הנרקיסיזם והאני-העליון חוללו בו והשפיעו על הפסיכואנליזה ועל תפיסת האדם, המוסר והתרבות.

בהמשך לכך נבחן את מושג האני מתוך ובתוך הספרות: בכתיבה ובעיון ביצירות ספרות נבחן את האפשרויות הפואטיות של המספר בגוף ראשון לעומת המספר שבגוף שלישי, וננסה לנסח בכתיבה את משמעות האני כקול סיפורי.

סדנת סוף סמסטר ב':

פרוורסיה

יניב כץ, דורית רינגרט

30.06.26 (15:00-20:00)

המפגש עם הפרוורסיה ועם ההיבטים הפרוורטיים שבנפש מורכב, מאיים ומתעתע. בקליניקה תהליכי ההעברה הפרוורטית והעברה הנגדית מפגישים עם תחושות אינטנסיביות, סותרות ומטלטלות המאתגרות את עולמו הפנימי, כישוריו, גבולותיו וערכיו של המטפל. אבל לפרוורסיה גם משמעות רחבה יותר הבאה לידי ביטוי ומיוצגת בהקשרים תרבותיים (אומנות, ספרות, קולנוע וכד') ובתהליכים חברתיים. בסדנה נסקור כמה מהמודלים הפסיכואנליטיים העיקריים של הפרוורסיה, נעמוד על ביטויים במפגש הטיפולי, ותוך הצגת דוגמאות ודיון נרחיב את המבט לאופן בו את אלה מופיעים גם בהקשרי תרבות וחברה.

סדנה שנתית:

טראומה ודיסוציאציה

דיצה משולם

5 שיעורים | בתאריכים:

23.06.26, 26.05.26, 28.04,26, 30.12.25, 25.11.25

(15:00-16:30), למעט ב-26.05 שיהיה שיעור כפול בין 15:00-18:00)

בקורס נכיר את השפעתה המרכזית של טראומה על הנפש ואת החשיבה הפסיכואנליטית על טראומה, דיסוציאציה ועל התגלגלותן הנפשית. נתייחס להיסטוריה של הטיפול בטרומה, ולשינויים שחלו במהלך השנים בהתייחסות אליה. נלמד על מהות החוויה הטרומטית, ועל ההתארגנות הנפשית-גופנית של נפגעי טראומה. נלמד על הייחודיות ועל הקשיים האופייניים ליחסים הטיפולים בהתמודדות עם מצבים דיסוציאטיביים תוך התייחסות למקום של אנטאקטמנט (גילום בפעולה) בטיפול ושחזור של דפוסי היחסים הטרומטיים ביחסי ההעברה והעברה הנגדית. ננסה למצוא גם מקום למצבים שבהם "הקיר נופל" ולנושאים שיעלו בכיתה.